

Posudek oponenta diplomové práce Rebečky Švancárové: GLOBÁLNE PORUCHY KLÍMY – STUDNIČKY A PAMÄŤ KRAJINY

Rebeka Švancárová si za téma své diplomové práce zvolila téma studánek jako krajinného prvku, který v sobě spojuje jak přírodní tak lidský aspekt. Tím zajisté plně vyhovuje zaměření studia zvoleného oboru i orientaci katedry.

Práce je členěna v podstatě do pěti kapitol. V teoretické části (v textu kapitola 2) se autorka snaží zasadit téma studánek do vpravdě globálního kontextu – vztahuje je ke globální změně klimatu. I když mám pro tuto snahu pochopení, obávám se, že výsledek je poněkud nesoudržný. Je to způsobeno občasnými zjevnými omyly jako na str. 16 – „rovnako napríklad dochádza k lesným požiarom dokonca aj na Antarktíde“ – skutečně autorka míní lesy v ANTARKTIDĚ? Domnívám se, že má na mysli spíše Arktidu, ale i tam je asi výskyt požárů diskutabilní, Sibiř totiž ještě není úplně Arktida. Na druhé straně běžná média referovala o nedávných požárech na Sibiři často jako o „Arktidě“, to šlo spíše ale nejspíš o zkratku či neznalost – ovšem právě studentka environmentálního oboru by měla zdroje přebírat kritičtěji. Totéž bych poznamenal i ke způsobu využití textu M. Kravčíka (str. 17-18), kdy autorka cituje spíše aktivisticky vyznívající pasáž. Soudím ale, že je i jiný, závažnější důvod již zmíněné nesoudržnosti textu. Pomyslná vzdálenost mezi „globální klimatickou poruchou“ a studánkou na Kysuci je prostě asi příliš velká – a autorce se jí nepodařilo využitím poměrně nepřilíš obsáhlého výběru textů autorů nějak zmenšit. Možná by bylo bývalo vhodnější prostě na onen globální rozměr v titulu práce rezignovat – stručná zmínka o tom, jak projevy klimatické změny ovlivňují vydatnost studánek i postoje lidí k nim by snad i stačila.

Současně ale v teoretické části textu postrádám informace i o tom, co o zvoleném tématu lidí a studánek zjistili jiní badatelé – etnografové, geografové, historici apod. Nezapomínejme totiž, že v řadě disciplín je teoretická část akademické statě označována jako „literární přehled“, který by skutečně měl ozřejmit, nejen jaká jsou teoretická východiska autora, ale i na jaká zjištění předchůdců autor navazuje a pokouší se je rozvinout. O to první se Švancárová přece jen snaží, to druhé ale zůstává nezodpovězeno – i když zde existuje slibný náznak v podobě „vynalézání tradice“, to autorce rozhodně neupírám! Právě na základě povědomí o předchůdcích je možné formulovat poučeně cíl a hypotézy.

Další oddíly textu jsou již zaměřeny empiricky - řadím zde i část metodiky práce, která je pro autorčin záměr zvolena vhodně. Oddíly textu, které seznamují čtenáře s výsledky terénního bádání, zůstávají často spíše v popisné rovině, kdy autorka sumarizuje a parafrázuje výpovědi svých komunikačních partnerů, skutečná interpretace rozhovorů to spíše není. V tom se ovšem neliší od nemalé části diplomových prací. Kvalitě nepřilíš obsáhlé diskuse by rozhodně prospělo již zmíněné využití výsledků jiných autorů – bylo by totiž s čím diskutovat.

Práce Rebečky Švancárové ale čtenáře vybízí k přemýšlení a rozhodně vzbuzuje otázky – snad se k nim autorka vyjádří během obhajoby:

- důvodem dřívější tvorby studánek je dosti pochopitelně utilitární potřeba vody pro lidi i hospodářská zvířata v éře absence vodovodu. Tyto důvody již prakticky vymizely. Domnívá se autorka, že jedním z aspektů vynalézání tradice může být i zájem o novopohanství a jeho rituály? Ostatně – jsou na Slovensku pohané?
(<https://pohanskaspolecnost.cz>)

- Autorka se ptá – „z akého dôvodu ľudia vytvárali studničky v minulosti?“ – co míní onou „minulostí? Domnívám se, že jistá operacionalizace by prospěla u více pojmů v práci využívaných.
- Vráťím se ke klimatickému rozměru práce – autorka hovoří o úpadku tvorby i obnovy studánek – ale je vůbec něco takového možné v období narůstajícího sucha?
- Drobná nejasnost – několikrát jsou použity fotografie studánek z Kremnice- je to ona Kremnice známe těžbou kovů a mincovnictvím? Pokud ano – nejedná se o dosti odlišný region, než kterému se autorka věnuje? Připomínám, že to býval i národnostně odlišný region, statistiky z r. 1880 uvádějí více než sedmdesátiprocentní podíl Němců. Ovšem i to by mohlo být pro etnologa zajímavé.

Po formální stránce text splňuje požadavky kladené na diplomovou práci. I když nejsem expert na slovenský pravopis, domnívám se, že přídatná jména odvozená od jmen národů se píší malým písmenem, stejně jako v češtině – toto je ovšem jen marginálie.

Celkově se tedy domnívám, že autorka předkládá k obhajobě text, který je zajímavý tématem, obsahuje náznaky toho, co by mohlo být v ideálním případě dosaženo (viz vynalézání tradice), ale zůstává spíše na půli cesty. Z tohoto důvodu navrhuji hodnocení „**velmi dobře**“, s bodovým vyjádřením v rozmezí 9-13 bodů. Práci samozřejmě **doporučuji k obhajobě**.

V Brně 10. září 2019

Ing. Zbyněk Ulčák, Ph.D.